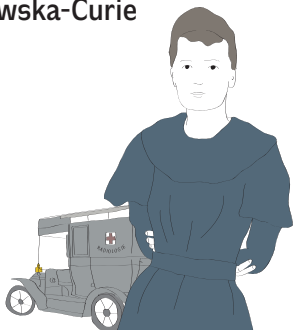

Maria Skłodowska-Curie

1867–1934

chemiczka, fizyczka, naukowczyni

Ukończyła fizykę na Sorbonie z pierwszą lokatą, a matematykę z drugą, później została tam pierwszą kobietą-profesorką. Jako jedyna kobieta otrzymała dwukrotnie Nagrodę Nobla – z fizyki, wraz z mężem Pierrem Curie i Henrim Becquerelem za badania nad zjawiskiem promieniotwórczości, po raz drugi z chemii, już samodzielnie, za wydzielenie czystego radu. Jako jedyna w historii otrzymała Nagrodę Nobla z dwóch różnych dziedzin. Pierwsza kobieta pochowana na Panteonie.

Niczego w życiu nie należy się bać, trzeba to tylko zrozumieć.

Zofia Stryjeńska

1891–1976

graficzka, malarka, scenografka

Nazywana „księżniczką sztuki polskiej”. Uczyła się m.in. w szkole robót ręcznych i w Szkole Sztuk Pięknych dla Kobiet Marii Niedzielskiej. By studiować malarstwo w Monachium, przybrała tożsamość swojego brata, ponieważ uczelnie nie przyjmowały jeszcze kobiet. Po roku wróciła do Polski i sprzedała pierwsze prace. Czerpiąc z folkloru projektowała plakaty i zabawki. W 1932 roku zdobyła złoty medal na XVIII Biennale w Wenecji. Okres powojenny spędziła we Francji i Szwajcarii.

*Wstałam, upudrowałam głowę i czekam aż
mię przejdzie wstręt do pracy.*

Grażyna Bacewicz 1909–1969

kompozytorka, skrzypaczka, profesorka

Należała do grupy polskich kompozytorek i kompozytorów z lat międzywojennych i powojennych, tworzących w stylu neoklasycystycznym. Nigdy nie skomponowała utworu socrealistycznego. Wykładała w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie, prowadząc klasę kompozycji. Jest autorką m.in. siedmiu koncertów skrzypcowych, dwóch koncertów wiolonczelowych, koncertu altówkowego, siedmiu kwartetów smyczkowych i sonat.

Nonsensem byłoby, aby mąż kompozytorki rzucił zawód albo zajął się domem dlatego tylko, iż miał nieszczęście ożenić się z kompozytorką.

Antonina Leśniewska 1866–1937

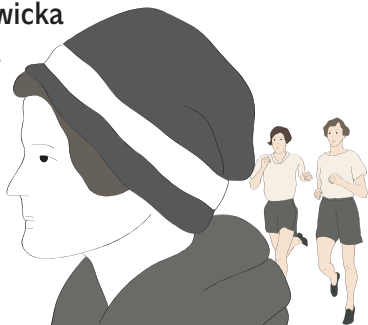
farmaceutka, społeczniczka

Była pierwszą kobietą, która otrzymała w Polsce koncesję na własną aptekę. Udało jej się to dzięki wykształceniu farmaceutycznemu, które zdobyła w Rosji, uzyskując tytuł magistra farmacji (jako pierwsza kobieta w tym kraju). Wpadła na pomysł połączenia szkoły dla farmaceutek z zapewnieniem im pracy w aptece. Najpierw w 1902 otworzyła szkołę aptekarską dla kobiet w Petersburgu, a po rewolucji w Rosji wróciła do Polski, gdzie założyła aptekę Marszałkowską w Warszawie.

[Aptekarz] widział w nas istoty słabe, nieposiadające takich samych szarych komórek, jakie mają mężczyźni.

Eugenia Lewicka

1896–1931

lekarka, prekursorka

Uznawana za prekursorkę medycyny sportowej w Polsce, zwolenniczka nowatorskich metod, takich jak leczenie słońcem, powietrzem i ruchem. W Druskiennikach prowadziła park klimatyczny, który starała się rozbudować i unowocześniać. Odbывała regularne wizyty studyjne w Szwecji i Danii, by wprowadzać nowe rozwiązania. Była świetnie wykształcona i energiczna, stracił dla niej głowę sam Józef Piłsudski. Członkini Państwowej Rady Naukowej Wychowania Fizycznego.

Wisława Szymborska

1923–2012

pisarka, ilustratorka, noblistka

Zadebiutowała wierszem *Szukam słowa* w 1945 roku. Rozpoczęła studia polonistyczne i socjologiczne, ale nie ukończyła ich. Związana z grupą literacką *Inaczej* i paryską *Kulturą*. Otrzymanie w 1996 roku literackiego Nobla nazywała „tragedią sztokholmską”. Opublikowała około 350 wierszy, a jej utwory zostały przetłumaczone na ponad czterdzieści języków.

Gdyby moja rodaczka Maria Skłodowska-Curie nie powiedziała sobie „nie wiem”, zostałaaby pewnie nauczycielką chemii na pensji dla panienek z dobrych domów.

Maria Czaplicka 1884–1921

Podróżniczka, badaczka, antropolożka

Wiecznie spragniona wiedzy pionierka. Została jedną z pierwszych kobiet studiujących na Uniwersytecie w Oksfordzie. Była też pierwszą kobietą, która została tam wykładowczynią antropologii. Jako badaczka i podróżniczka, przygotowała i przeprowadziła ekspedycję naukową na Syberię, gdzie obserwowała życie mieszkańców tego regionu. Z wyprawy przywiozła wiele eksponatów do brytyjskich muzeów. Jej książka *Mój rok na Syberii* jest fascynującym zapisem tej podróży.

W ogóle Oxford i Cambridge niezbyt jeszcze uznają kobiety, ale ja skarżyć się nie mogę.

Julia Molińska-Woykowska 1816–1851

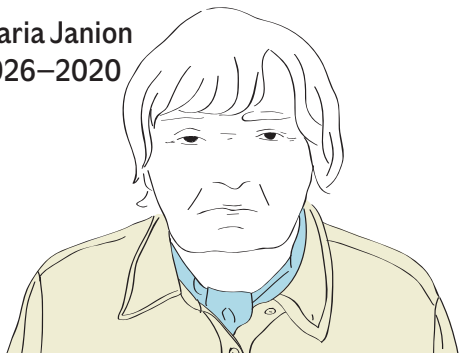

pisarka, dziennikarka, nauczycielka

Założyła w Poznaniu szkołę dla dziewcząt, chcąc uczyć je tego samo, czego uczono chłopców, w tym rzeczy bardzo istotnej – jak być obywatelką, demokratką i służyć społeczeństwu. Po zamknięciu szkoły razem z mężem prowadziła postępowy "Tygodnik Literacki". Jako jedna z nielicznych kobiet zajmowała się publicystyką i surowo oceniała ówczesnych polityków. Autorka pierwszych podręczników historii dla chłopów.

Te, które miały odwagę żyć po swojemu, bezkompromisowo i na dodatek mieć własne zdanie, nie mogły liczyć na przychylność reszty.

Maria Janion
1926–2020

krytyczka, naukowczyni, autorka

W dzieciństwie dosłownie „połykała książki”. Na uniwersytecie przeżyła fascynację marksizmem. Janion odczytała romantyzm na nowo, jako afirmację wolności. Uporządkowała także literaturę XX wieku według preferencji seksualnych autorów i autorek. Przez wiele lat pracowała od 6 rano do północy, wydawcom oddawała rękopisy, ponieważ książki pisała ręcznie. Uchodzi za patronkę polskich feministek.

Nie wystarczy coś zobaczyć, przeżyć lub nawet pojąć. Trzeba to jeszcze umieć opowiedzieć.

Zuzanna Ginczanka
(Zuzanna Polina Gincburg)
1917–1944

poetka, satyryczka

W jej domu mówiło się po rosyjsku, z pochodzenia była Żydówką, a polskiego nauczyła się sama. Jej pierwszy utwór to *Uczta wakacyjna*. Sprzeciwiała się antysemityzmowi i faszyzmowi pisząc satyry w *Skamandrze* czy *Szpilkach*. Niechęć do mieszczańskiego wychowania zaprowadziła ją w poszukiwaniach literackich do neologizmów, sensualności i... kobiecej biologii i fizjologii. Zatrzymana przez gestapo zginęła rozstrzelana w Krakowie pod sam koniec wojny.

*Nie powstałam z prochu,
nie obrócę się w proch.*

Barbara Janiszewska-Sobotta

1936–2000

lekkoatletka, sprinterka

Wybitna lekkoatletka, która miała „nogi stworzone do biegania”. 17-krotna mistrzyni kraju, 27-krotna rekordzistka Polski, olimpijka. Jedna z czołowych zawodniczek Wunderteamu, czyli polskiej ekipy lekkoatletów i lekkoatletek, która odnosiła światowe sukcesy w latach 1956-1966. Zachwycała nie tylko osiągnięciami sportowymi, ale też urodą – w 1958 roku w Sztokholmie okrzyknięta Miss Mistrzostw Europy. Skończyła dwa kierunki studiów – historię sztuki i turystkę.

Wyglądaliśmy, jak ubodzy krewni na tle zachodnich ekip.

Agnieszka Holland

1948

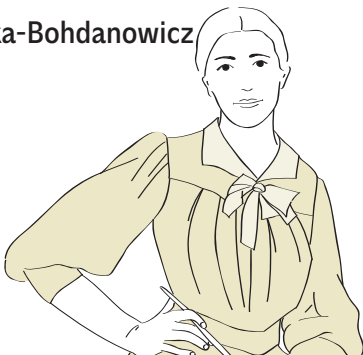

reżyserka, scenarzystka, aktorka

Jedna z najwybitniejszych polskich reżyselek filmowych i teatralnych. Związana początkowo z nurtem tzw. kina moralnego niepokoju, pokazuje w filmach ludzi w chwilach trudnych wyborów. Twórczyni takich filmów jak *Europa, Europa, Pokot* czy *Zielona granica*. Zdobywczyni wielu ważnych nagród, m.in. Złotego Globu, Srebrnego Niedźwiedzia na Festiwalu w Berlinie i Wielkiej Nagrody Jury na Festiwalu Filmowym w Wenecji.

Władzom idzie o to, by jednocześnie wziąć społeczeństwo za mordę i dmuchać w narodowy balon tej naszej wyjątkowości bez najmniejszej skazy.

Anna Bilińska-Bohdanowicz 1854–1889

malarka

Jedna z najzdolniejszych polskich malarek drugiej połowy XIX wieku. Zyskała międzynarodową sławę po wystawie w Paryżu w 1889, gdzie przedstawiła swój autoportret z paletą i pędzlami w rękach, ubrana w pobrudzony farbami fartuch. To była rewolucja w przedstawianiu kobiet! Jej prace chcieli mieć najwięksi kolekcjonerzy. Bilińska zamierzała założyć w Warszawie pierwszą polską szkołę malarstwa dla kobiet. Nie zdążyła – zmarła na serce podczas prac nad kolejnym autoportretem.

Niczego w życiu nie należy się bać, trzeba to tylko zrozumieć.

Wanda Modlibowska 1909–2001

chemiczka, fizyczka, naukowczyni

Pilotka i szybowniczka, której rekord świata w długości utrzymywania się szybowcem w powietrzu z 1937 długo nie został pobity.

Kobieta, której trudno było usiedzieć w miejscu – uprawiała narciarstwo, wioślarstwo i wspinaczkę górską. W czasie II wojny światowej, jako kurierka polskiego rządu na uchodźstwie przekraczała z meldunkami Tatry. Prześladowana w okresie stalinowskim, w późniejszych latach nadal aktywna w polskim szybownictwie.

Głównym motorem mojej decyzji i mojej wytrwałości była chęć dopieczenia kolegom. Dać im bobu tak, żeby popamiętali, że kobieta też coś potrafi!

Iga Świątek
2001

tenisistka

Najbardziej utytułowana polska tenisistka. Treningi zaczęła mając 5 lat. Szybko okazało się, że ma talent i świetnie sobie radzi podczas juniorskich turniejów. Pierwszy wielki sukces osiągnęła w Paryżu, zwyciężając we French Open. Miała wtedy 19 lat, a jej wygrana była pierwszym polskim zwycięstwem w turnieju Wielkiego Szlema. Odkąd rozpoczęła zawodową karierę angażuje się w działalność charytatywną, wspierając m.in. fundacje zajmujące się zdrowiem psychicznym dzieci.

Inspirujący Igę cytat brzmi *You did not wake up to be ordinary.*

Anda Rottenberg 1944

historyczka sztuki, publicystka, kuratorka

Ojciec nauczył ją boksu, żeby umiała walczyć o swoje. A ona chciała mieć na imię Kasia i nie wyróżniać się wśród dzieci. Dziś trudno w to uwierzyć, bo jest jedną z najbardziej charakterystycznych postaci życia publicznego. Historyczka sztuki, kuratorka wielu znakomitych wystaw, autorka książek na temat historii sztuki współczesnej, wieloletnia dyrektorka Narodowej Galerii Sztuki *Zachęta*, której przynosiła międzynarodowy rozgłos. Szefowa działu kultury polskiej edycji *Vogue'a*.

Co pięć lat zmieniałam mieszkania, bo nie potrafiłam zmienić swego życia.

Narcyza Żmichowska 1819–1876

pisarka, emancypantka, konspiratorka

Nazywana pierwszą polską feministką. Pisarka i poetka, ale nade wszystko zwolenniczka emancypacji kobiet. Stworzyła grupę Entuzjastek – „wspólnotę kobiet niepowiązanych żadną religią i ideologią, żyjących swobodnie bez względu na stan cywilny, status majątkowy i pochodzenie”, uznawaną za pierwszą polską grupę feministyczną. Była konspiratorką w organizacjach niepodległościowych. Za udział w wiośnie ludów 1848 została wtrącona do więzienia na ponad dwa lata.

Kobietę należy tak kształcić, aby każda mogła być i kucharką, i księżną.

Róża Luksemburg 1871–1919

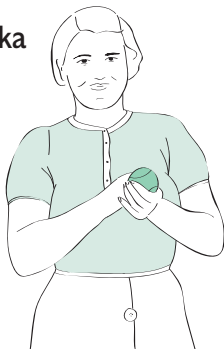

ekonomistka, myślicielka, polityczka

Polityczka i myślicielka ekonomiczna. Jedna z najbardziej wpływowych postaci życia publicznego swego czasu. Studiowała ekonomię, prawo i filozofię w Szwajcarii. Cenione są jej teorie ekonomiczne zwane luksemburgizmem. Była radykalną socjaldemokratką i przeciwniczką tyranii. Wielokrotnie trafiała do więzienia. Została zamordowana w tzw. Powstaniu Spartakusa w 1919 roku w Niemczech.

Moim ideałem jest taki ustrój społeczny, w którym by wolno było z czystym sumieniem kochać wszystkich. Dążąc do niego i w imię jego, może potrafię kiedy nienawidzić.

Jadwiga Jędrzejowska 1912–1980

tenisistka, trenerka

Urodziła się w rodzinie robotniczej, a przygodę z tenisem zaczynała "od podawania piłek". Zdobyła 62 mistrzostwa Polski oraz 7 finałów wielkoszlemowych, w tym puchar Rollanda Garrosa. Chaplin uczył się od niej gry, a król Gustaw V podobno zawsze namawiał ją na partyjkę. W latach 30. XX wieku poświęcono jej komedię „Jadzia” z udziałem gwiazd kina. W czasie II wojny światowej zaangażowała się w konspirację, a po jej zakończeniu rozpoczęła karierę trenerską, kontynuując jednocześnie karierę sportową.

Olga Nawoja Tokarczuk 1962

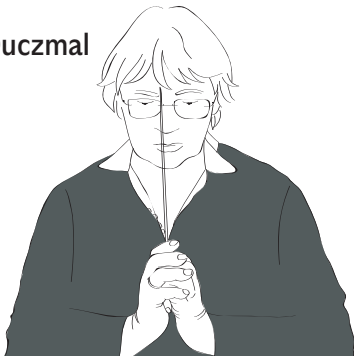

pisarka, psycholożka, noblistka

Debiutowała w 1979 roku a jej pierwsza powieść ukazała się w 1993. Studiowała psychologię. W swojej twórczości miesza plany magiczny i realistyczny. Feministka wspierająca społeczność LGBTQ+, związana z ruchami na rzecz ochrony środowiska i praw zwierząt. Otrzymała nagrody: Fundacji im. Kościelskich, Nike (czterokrotnie), Bookera oraz Nobla w dziedzinie literatury.

Kultura sprzyja dojrzewaniu i rozwojowi mężczyzny, dziewczynki gdy tylko staną do walki o siebie, muszą wyrąbać sobie w niej własną ścieżkę.

Agnieszka Duczmal 1946

dyrygentka

Po pierwszej wizycie w filharmonii postanowiła, że nie chce grać na jednym instrumencie, chce grać na nich wszystkich. Naukę na fortepianie rozpoczęła w wieku 5 lat. Podczas studiów, w 1968 roku założyła orkiestrę kameralną, która finalnie stała się Orkiestrą Kameralną Polskiego Radia Amadeus. Pracowała w operze i orkiestrze. Jako pierwsza kobieta – dyrygent wystąpiła na scenie La Scali w Mediolanie. Nagrała ponad 50 płyt, występowała z największymi sławami.

Jako kobieta dyrygent musiałam przebić się przez zasieki.

Halina Poświatowska

1935–1967

poetka, pisarka

Jako dziecko, ze względu na słabe zdrowie uczyła się sama w domu. Potem w żeńskim liceum ogólnokształcącym. W Stanach Zjednoczonych przeszła operację na serce. Została tam, by studiować w Smiths Collage, który ukończyła. Następnie, zamiast wybrać Kalifornię, wybrała Kraków, by studiować filozofię. Pisała o miłości, jednocześnie jej wiersze były pełne przeczucia śmierci i nastroju charakterystycznego dla egzystencjalizmu. Umarła po kolejnej operacji, doceniona dużo bardziej po śmierci niż za życia.

Zawsze kiedy chcę żyć krzyczę.

Aleksandra Szczerbińska/Piłsudska

1882–1963

działaczka niepodległościowa, społeczniczka

Bojowniczką niepodległościową, jako żona marszałka Piłsudskiego nazywana pierwszą damą II RP. Szmuglerką broni, amunicji i pieniędzy dla ruchu niepodległościowego. Przywódczyni kobiecych oddziałów wojskowych, konspiratorka i *zaciekła feministka*, która przekonywała męża, że równe prawa po prostu się Polkom należą. Jako wpływowa żona polityka, zadbała, by zasługi kobiet w walce o odzyskanie niepodległości nie zostały zapomniane. Matka innej niezwyklej bohaterki tej gry.

Dynamit doskonale nadawał się do gorsetu.

Klementyna Mańska

1910–2003

konspiratorka, szpieżka

Arystokratka, której działalność szpiegowska przyczyniła się do wielu zwycięstw aliantów. Ze zdobytymi nielegalnie informacjami kursowała po Europie. Zachowywała zimną krew w najniebezpieczniejszych sytuacjach. Pozyskała m.in. szablony niemieckich dokumentów, które pozwoliły na wystawianie fałszywych papierów konspiratorom. Przekazywała informacje, które umożliwiły aliantom zniszczenie wojsk nazitowskich na wybrzeżu Francji. Działała w Polsce, we Włoszech i we Francji.

Odwagi miałam w nadmiarze, a podniesioną głowę mogłam pokazywać.

Irena Krzywicka

1899–1994

pisarka, publicystka, edukatorka seksualna

Feministka i jedna z najaktywniejszych działaczek na rzecz edukacji seksualnej i dostępności antykoncepcji w międzywojniu. W swoich publikacjach namawiała kobiety do świadomego życia. Uruchomiła w Warszawie Poradnię Świadomego Macierzyństwa. Jej działalność spotykała się z ostrym sprzeciwem prawicy i kościoła katolickiego. Po wojnie prowadziła działalność literacką, a od lat 60. żyła na emigracji.

Jestem urodzona na matkę. Nie na kochankę, tylko matkę.

Jadwiga Piłsudska 1920–2014

pilotka, żołnierka

W 1937 roku zaczęła latać na szybowcach, z czasem wyczynowo. Należała do Przysposobienia Wojskowego Kobiet. W czasie II wojny światowej przebywała w Anglii, gdzie od 1942 latała jako ferry-pilot i transportowała samoloty z fabryk na lotniska bojowe na terenie całej Wielkiej Brytanii oraz uszkodzone samoloty na złomowisko. Nie wolno było jej używać ani uzbrojenia, ani radia czy oznaczonych map. Po wojnie pozostała w Anglii, gdzie pracowała jako architektka.

Moje koleżanki były bardzo zamożne – lubiły zabawy i flirty. Żyłyśmy trochę inaczej.

Helena Sparrow 1891–1970

mikrobiolożka, epidemiolożka, bakteriolożka

Studia medyczne rozpoczęła w Kijowie, kontynuowała w Poznaniu, a doktorat uzyskała na Uniwersytecie Warszawskim w 1928 roku. Po stworzeniu we Lwowie laboratoriów badających zdrowie publiczne, wyjechała na stypendium do Instytutu Pasteura w Paryżu, który sfinansował jej badania nad tyfusem w Tunezji. Wspólnie z dwoma biologami w 1939 roku wyprodukowała szczepionkę przeciw tyfusowi plamistemu. Na zlecenie Światowej Organizacji Zdrowia przeprowadziła w Etiopii badania epidemiologiczne.

Anna Henryka Pustowójtówna 1843–1881

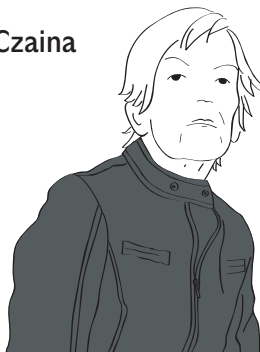

żołnierka, powstanka, adiunktka

Szlachcianka pochodząca z polsko-rosyjskiej rodziny. W 1861 roku aktywnie włączyła się w Lublinie w polską działalność niepodległościową, za co skazano ją na zamknięcie w żeńskim klasztorze. Uniknęła kary, bo przebrana za chłopca uciekła do Mołdawii, gdzie nauczyła się władać bronią. W męskim stroju, pod pseudonimem walczyła w powstaniu styczniowym. Stała się najpopularniejszą kobietą walczącą w powstaniu, a jej fotografię powielano i sprzedawano. Pochowana na cmentarzu Montparnasse w Paryżu.

Jolanta Brach-Czaina

1937–2021

filozofka, naukowczyni

Zaczęła od studiów na wydziale fizyki, ale po dwóch latach przeniosiła się na filozofię. Prowadziła seminarium *Kobiecość i męskość w kulturze współczesnej*, by w 1997 roku wydać książkę *Od kobiety do mężczyzny i z powrotem. Rozważania o płci w kulturze*. Jednak, to jej *Szczeliny istnienia* z 1992 roku uznawane są za biblię feminizmu. Filozofka dowartościowała w niej codzienną krzątanię, porządkowanie i zabieganie jako wysiłek istnienia i ważną składową bycia w świecie.

Myślałam, że tej książki nikt nie wyda. A okazało się, że chcą, by to była moja praca profesorska.

Eleonora Ziemięcka 1819–1860

filozofka, działaczka, pisarka

Mimo, że jej babcia podsuwała jej współczesnych poetów romantycznych, mając 11 lat publikowała już teksty w *Dzienniku dla dzieci*, a mając 24 lata pisała do *Tygodnika Polskiego*. Przebywając w środowisku katolickim i konserwatywnym, opublikowała krytykę Hegla w swojej pierwszej pracy *Myśl o filozofii* i tym samym stała się w 1841 roku pierwszą polską filozofką. Dwa lata później opublikowała *Myśli o wychowaniu kobiet*.

Fałszywe są wyobrażenia o wychowaniu kobiet.

Zofia Kossak-Szczucka

1889–1968

autorka, działaczka

Studiowała malarstwo w Warszawie i rysunek w Genewie. Zadebiutowała *Pożogą* w 1922. Pisała powieści historyczne z czasów wypraw krzyżowych. Okupację spędziła w Warszawie, zakładając Front Odrodzenia Polski, a w 1942 roku *Żegotę* czyli Radę Pomocy Żydom. Aresztowana i wywieziona do Auschwitz, przewieziona na Pawiak i skazana na śmierć, ale zwolniona na skutek działań podziemia. Brała udział w Powstaniu Warszawskim, potem trafiła do Anglii. Z Londynu, po emigracji, wróciła w 1957 r.

Wszelkie zjawiska niepokoją ludzi, dopóki nie zostaną rozpoznane i zaklasyfikowane.

Cezaria Anna Baudouin de Courtenay -Vasmer-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowa 1885–1967

naukowczyni, etnolożka

Ukończyła studia w Petersburgu, zaczynając od zainteresowań językoznawczych. Od 1929 pracowała jako profesorka etnologii i etnografii w Wilnie. Tworzyła i współtworzyła polskie ośrodki naukowe w Teheranie, Jerozolimie i Anglii. Była pierwszą polską przedstawicielką fenomenologii w badaniach nad kulturą ludową i pierwszą rektorką w historii polskiej akademii.

Wykładnikiem przeszłości w tzw. „pamięci ludu” nie jest obiektywne wspomnienie pewnego faktu, lecz raczej reakcji uczuciowej przez niego wywołanej.

Wanda Wiłkomirska
(Jolanta Wanda Rakowska)
1929–2018

skrzypaczka, pedagoga

Zaczęła grę na skrzypcach mając 5 lat, w wieku 18 lat ukończyła studia w Państwowej Szkole Muzycznej w Łodzi, a 3 lata później w Budapeszcie. Specjalnie dla niej stworzono etat solistki i przez 22 lata koncertowała w Filharmonii Narodowej. Występowała na całym świecie, również podczas pierwszego koncertu orkiestry Sydney Symphony w Operze w Sydney. Koncertowała z największymi sławami, uczyła w Japonii, Australii, Austrii.

Nie grać ani o jeden dzień za długo! Taka obsesja wciąż mnie prześladowuje i chyba o wiele wcześniej przestanę grać niż mogłabym.

Marta Magdalena
Abakanowicz-Kosmowska
1930–2017

twórczyni tkaniny artystycznej, rzeźbiarka

W liceum plastycznym w Gdyni usłyszała, że nie nadaje się na rzeźbiarkę i nie ma poczucia formy. Pokochała tkaninę i stworzyła autorską metodę tworzenia rzeźb. W 1962 roku na Międzynarodowym Biennale Tkaniny w Lozanie abakany wzbudziły zachwyt krytyki, a w 1965 roku w Sao Paulo otrzymała za nie złoty medal. Jej sztuka, pokazywana na całym świecie, nazywana jest piękną i mroczną. Wykładała w Los Angeles, Berkeley, Bostonie, Nowym Jorku, San Diego, Sydney i Tokio.

Pracuję ciągle nad tą samą dawną historią, opowiadam o niej, o lękach [...] i tęsknotach.

Zofia Nałkowska

1884–1954

pisarka, posłanka

Studiowała historię, ekonomię, językoznawstwo i geografię. Zadebiutowała jako poetka mając 14 lat, a w wieku 22 lat opublikowała powieść *Kobiety*. Uznanie przyniosła jej powieść *Granica*. W 1907 roku, mając 23 lata, przemawia na Zjeździe Kobiet Polskich w imieniu młodych kobiet, walcząc o równą edukację i prawa wyborcze oraz o wolność obyczajową i prawa do rozkoszy na równi z mężczyznami. W latach 1945-1952 była posłanką. Przez lata była prezeską PEN-Clubu.

Cały ustrój dzisiejszego życia erotycznego opiera się na jawnej poligamii.

Zofia Sokolnicka 1878–1927

polityczka, społeczniczka, szpieżka

W 1903 roku została przyjęta do tajnej Ligi Narodowej. Opiekowała się tajnymi organizacjami młodzieżowymi. W okresie I wojny światowej wysyłana była z tajnymi instrukcjami i informacjami dla działaczy Narodowej Demokracji. Traciła wzrok, którego specjalnie nie leczyła, by mieć pretekst do wyjazdów leczniczych do Szwajcarii. Prowadziła Gimnazjum żeńskie, zakładała organizacje oświatowe. Wybrana na dwie kadencje do Sejmu.

Borykanie się za młodu z przeciwnościami, [...] wyrabia charakter [...] ale tylko wtedy, jeśli to dzieje się w granicach możliwości ludzkiej.

Maria z Koplewskich Piłsudska 1865–1921

działaczka, polityczka, pedagożka

Unieważniła swój związek, zawarty w wieku 16 lat. Była nauczycielką, mówiła o sobie, że lubi przyjemności życia i działalność konspiracyjną. Ukończyła uniwersytet dla kobiet w Sankt Petersburgu. Działała w Polskiej Partii Socjalistycznej. Zaangażowana we wsparcie Legionów Polskich. Biła rekordy w szmuglowaniu, w pojedynkę udawało jej się przetransportować 75 egzemplarzy książki *Kobieta i socjalizm*.

Komentarz: Kobiety walczyły na każdym etapie boju o niepodległość. [...] Natomiast mężczyźni, a zwłaszcza Piłsudski [...] starali się poobcinać im skrzydła w momencie, kiedy już nie były potrzebne.

Mela Muter
(Maria Melania Mutermilchowa)
1876–1967

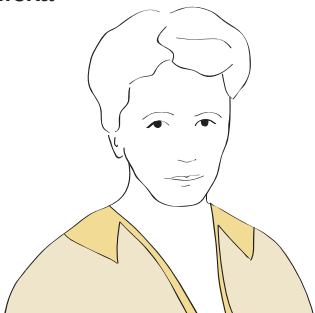

malarka, rysownicza, pedagożka

Urodzona w Warszawie. Uczyła się rysunku i malarstwa w Szkole dla Kobiet Miłosza Kotarbińskiego. Pobierała też lekcje gry na fortepianie. Na początku XX wieku wyemigrowała do Paryża. Współtworzyła międzynarodowy krąg artystyczny École de Paris. Wystawiała swoje prace w Paryżu, a do Krakowa, Lwowa i Warszawy wysyłała je na zbiorowe wystawy. Przedstawicielka modernizmu, zafascynowana symbolizmem, kubizmem i ekspresjonizmem.

(W Paryżu) odnalazłam nawet mój słowiański charakter, którego w Polsce bym zapewne nawet nie zauważyła.

Gabriela Balicka 1867–1962

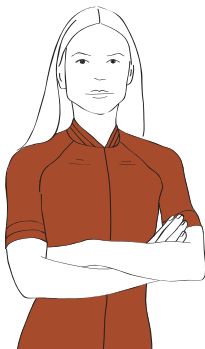

biolożka, posłanka

Jako pierwsza polska doktorantka ukończyła studia botaniczne w Genewie. Odziedziczony majątek pozwolił jej badać rolę kwasu fosforowego w żywieniu roślin, a także prowadzić działalność narodowowyzwoleńczą zarówno jej i jej mężowi. Gdy fundusze się skończyły, skończyło się małżeństwo. Po odzyskaniu niepodległości została posłanką na Sejm z list narodowej demokracji. W Sejmie, wbrew ideom swojej partii walczyła o prawa kobiet.

Nie narzekam, umiem czekać. Ale czytam dużo i myślę intensywnie o tym, co wyłoni się dla świata i ludzi z tego tworzywa, co go przeżywamy.

Maja Włoszczowska 1983

kolarka, matematyczka

Z wykształcenia matematyczka po politechnice, z zamiłowania i zawodu – kolarka górską. Trenować zaczęła jako 14-latką i szybko okazało się, że ma talent... i jest niesamowicie pracowita. Nie opuściła żadnego treningu! Ma na swoim koncie wiele tytułów i medali, a najbardziej dumna jest z tego, że obroniła pracę magisterską i zdobyła srebrny medal olimpijski w jednym roku. Jej największym autorytetem jest mama, a idolką inna kolarka górską – Gunn-Rita Dahle Flesjå.

Choćby nie wiem jak ciężko mi szło, nigdy nie biorę pod uwagę możliwości poddania się.

Agata Mróz

1982–2008

siatkarka

138 razy wystąpiła w barwach narodowych, mimo że od 17 roku życia walczyła z białaczką. Była jednym z filarów drużyny nazwanej „złotkami”, która w 2003 zdobyła nieoczekiwanie Mistrzostwo Europy w Turcji. Sukces przypieczętowała na Mistrzostwach w Chorwacji i stała się jedną z najpopularniejszych sportowczyń – transmisję finałowego meczu oglądało 7 milionów widzów i widzów! Mimo choroby, zdecydowała się na urodzenie córki. Zmarła wskutek powikłań po przeszczepie szpiku.

Od chwili, kiedy zachorowałam, nie odkładam już nic na później.

Irena Kosmowska

1879–1945

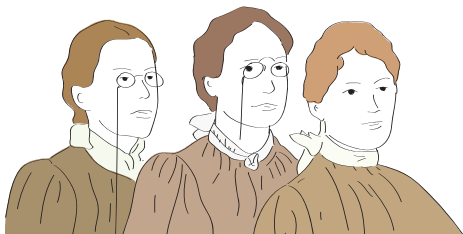
pośtanka, działaczka, pedagogka

Uczyła się w szkole dla dziewcząt. We Lwowie została wpuszczona na uniwersytet jako wolna słuchaczka. Założyła szkołę wiejską dla dziewcząt w Krasieninie. Trafiła do moskiewskiego więzienia. Uratowała ją ciocia, która wpłaciła kaucję i dała potężną łapówkę. Po odzyskaniu niepodległości była pośtanką. W czasie II wojny światowej aresztowana przez Gestapo, znalazła się w więzieniu w Berlinie. Zginęła w trakcie bombardowania miasta.

Dziś rządy kliki, złożonej [...] z dworskich synków, co swoją rację do przewodzenia, panowania [...] wywodzą z tego, że byli przy wojsku.

Jadwiga Sikorska

1871–1963

farmaceutka, pierwsza studentka

Razem ze Stanisławą Dowgiałłówną i Janiną Kosmowską zostały przyjęte w końcu XIX wieku na Uniwersytet Jagielloński na wydział chemii. Profesorowie uważali wtedy, że kobiety nie mają zdolności abstrakcyjnego myślenia, niektórzy odmawiali im udziału w zajęciach. Mimo, iż zgodziły się pracować za darmo, nie mogły znaleźć apteki, która przyjąłaby je na staż. W końcu, bez prawa do urlopu, z nakazem pracy na zapleczu, znalazły aptekę.

Maria Dulebianka 1858–1919

malarka, polityczka, feministka

Obiecująca malarka, która wolła poświęcić życie ukochanej i walce o prawa kobiet – zwłaszcza prawa obywatelskie i do edukacji. Kandydowała do sejmu w Galicji nim jeszcze było to dozwolone dla kobiet. Ubierała się po męsku, wygłaszała płomienne mowy i opiekowała się ukochaną przyjaciółką Marią Konopnicką, z którą mieszkała, a która nazywała ją Pietrkiem. Była nieustraszoną działaczką na rzecz ludzi wykluczonych i porozumienia między narodami. Zmarła niosąc pomoc jeńcom wojennym.

Odważmy się być wolnymi! Poznajmy swoją siłę!

Jadwiga Dziubińska

1874–1937

działaczka, nauczycielka, postanka

Ikona ruchu ludowego i jedna z pierwszych polskich postanek. Wbrew woli zamożnych rodziców poświęciła się pracy z wiejską młodzieżą, zakładając szkoły, które uczyły nowoczesnych metod hodowli i uprawy, ale też *samodzielnego myślenia, poczucia własnej godności i zdolności do odczuwania piękna w sztuce*. W sejmie zasiadała tylko jedną kadencję, bo *wyżej ceniła uczciwą pracę, niż mandaty*. Uwielbiana przez wychowanki i wychowanków, sama żyła bardzo skromnie i niezwykle pracowicie.

Jedno tylko Wam radzę z całego serca, pamiętajcie, trzeba się trochę oszczędzać.

Katarzyna Kobro

1898–1951

rzeźbiarka, architektka

Prekursorka sztuki abstrakcyjnej. Rosjanka o łotewsko-niemieckich korzeniach, która życie związała z Polską. Razem z mężem Władysławem Strzemińskim tworzyła jeden z najważniejszych artystycznych duetów międzywojnia. Jej rzeźby, projekty budynków i ubrań opierały się na skomplikowanych obliczeniach i wyrafinowanym operowaniu obiektami w przestrzeni. Jej nowatorska sztuka w większości przepadła w wojennej i powojennej zawierusze.

Rzeźba nie powinna być zamkniętą w bryłę kompozycją formy, lecz otwartą budowlą przestrzenną.

Halina Konopacka 1900–1989

lekkoatletka, dyskobolka, olimpijka

Zdobywczyni pierwszego złota olimpijskiego dla Polski i 7 rekordów świata. Dyskobolka, kulomiotka, oszczepniczka i skoczkini. Przekonała niedowiarków, że uprawianie sportu nie wiąże się dla kobiet ze „schłopieniem”, a wyczynowa zawodniczka może też być – jak ona – utalentowaną poetką. Redaktorka naczelna pierwszego magazynu lifestylowego „Start”. Na początku drugiej wojny światowej wzięła udział w niebezpiecznej misji wywiezienia za granicę 80 ton złota.

Sportu bez entuzjazmu nie rozumiem.

Irena Szewińska

1946–2018

lekkoatletka, sprinterka, olimpijka

Wybitnie utytułowana sportowczyni. Zdobyła siedem medali olimpijskich i pobiła niezliczone rekordy świata w biegach na krótkie dystanse oraz skoku w dal. Już w wieku 14 lat pobięła tak szybko, że jej wuefistka nie uwierzyła w odczyt stopera i kazała jej bieg powtórzyć. Mówiono o niej Irenissima i uznano za lekkoatletkę wszechczasów. Była jedyną Polką w Międzynarodowym Komitecie Olimpijskim i wielką przyjaciółką zawodników i zawodniczek.

Najważniejsze w wejściu na szczyt jest zaangażowanie. Trzeba dać z siebie wszystko.

Jagna Marczałajtis-Walczak 1978

snowboardzistka, trenerka, polityczka

Snowboardzistka i polityczka. Jej mama, świetna narciarka alpejska, liczyła na to, że dziewczynka pójdzie w jej ślady, na co się zapowiadało, pierwszy raz zjechała z Kasprowego Wierchu na nartach w wieku 2,5 roku! Jagna jednak pokochała jedną deskę i to ze wzajemnością. Jest czternastokrotną złotą medalistką mistrzostw Polski w snowboardzie, podwójną mistrzynią świata junierek, mistrzynią i wicemistrzynią Europy. Jest też polityczką – posłanką na Sejm VII, IX i X kadencji.

Wanda Rutkiewicz 1943–1992

alpinistka, himalaistka

Przecierała szlaki kobietom w alpinizmie i w... rajdach samochodowych. W szkole była zdolną siatkarką, studiowała na politechnice, ale miłością jej życia były góry. Wspinała się po najtrudniejszych szlakach i wytyczała nowe, często w zespołach złożonych z samych kobiet. Jako pierwsza osoba z Polski zdobyła Mount Everest i jako pierwsza kobieta w historii – K2. Samotnie wspierała się na Annapurnę – ósmy ośmiotysięcznik w swojej karierze. Zagięła w 1992 roku podczas wyprawy na Kanczendzongę.

Każdy ma do pokonania swój Everest.

Maria Szymanowska

1789–1831

kompozytorka, pianistka

Pierwsza polska zawodowa kompozytorka i pianistka. Kształciła się we Francji, gdzie dawała zachwycające publiczność recitale. Gdy mąż sprzeciwił się jej karierze muzycznej – rozwiódła się z nim i wyruszyła w kilkuletnie tournée po Europie. Przyniosło ono międzynarodowe uznanie dla jej kompozycji i wykonień oraz posadę Pierwszej Fortepianistki na rosyjskim dworze cesarskim. Jej utwory były wykonywane na salonach całej Europy.

Komentarz Goethego: Czarowna Wszechmogąca w królestwie dźwięków i talentem graniczącym z szaleństwem.

Anna Tomaszewicz-Dobrska 1854–1918

lekarka, społeczniczka, innowatorka

By studiować medycynę, wyjechała do Szwajcarii, gdzie zdobyła dyplom, jako pierwsza Polka w historii. Potem przeniosła się do Sankt Petersburga, ale bardzo chciała wrócić do Warszawy, choć nie pozwolano jej praktykować w publicznych szpitalach. Przyjmowała więc pacjentów prywatnie. W końcu otrzymała pracę w szpitalu położniczym. Uratowała życie wielu pacjentkom, bo wprowadziła surowe zasady higieny – nakaz mycia rąk i sterylizacji narzędzi – zupełną nowość w tamtych czasach.

Nie miej innych wierzeń, prócz w bakterie.

Paulina Kuczalska-Reinschmit 1859–1921

dziennikarka, pisarka, społeczniczka

Nazywana *papieżycą*, *hetmanką* i *mózgiem* polskiego feminizmu przełomu XIX i XX wieku. Prowadziła pismo „Ster”, do którego pisała większość ważnych autorek tamtych lat. Kuczalska nie chciała jednak, by było to pismo *kobiece*, ale organ ruchu społecznego, jakim jest równouprawnienie. W tym samym celu założyła *Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich*. Autorka licznych manifestów, odezwo i petycji. Po nieudanym małżeństwie długoletni związek stworzyła z Józefą Bojanowską.

Ster jest organem wszystkich ludzi, którzy [...] wyrażają swoje usiłowania, aby znieść ucisk.

Zofia Moraczewska 1873–1958

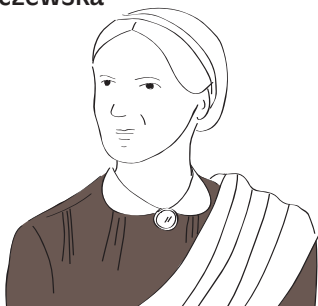
polityczka, posłanka, społeczniczka

Jedyna posłanka lewicy w 1918. Do sejmu dostała się już jako doświadczona aktywistka – przewodniczyła Zjednoczonej Lidze Kobiet, która postulowała m.in. utworzenie szkół zawodowych dla kobiet, dopuszczenie kobiet na uniwersytety i do partii politycznych, równouprawnienie w zakładaniu stowarzyszeń. Jej najważniejszym „dzieckiem” był Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, który liczył w szczytowym momencie 50000 członkiń.

Kobiety raz nareszcie muszą się z niewoli i zależności wyzwolić – dopiero wtedy naprawdę czegoś dokonają.

Bibianna Moraczewska

1811–1887

polityczka, pisarka, dziennikarka

Była jedną z pierwszych poznańskich emancypantek. Uważała, że dziewczęta powinny się kształcić na równi z chłopcami. Statut Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Dziewcząt Polskich, które współzałożyła, przyznawał stypendia dla niezamożnych panien chcących się uczyć m.in. na: „ochroniarki, krawczynie, modniarki, muzykuski i rysowniczki”.

Widzę, do jakiej próżniackiej klasy należą, a są w mojej klasie ludzie, którzy dla tego właśnie, że są próżniakami, myślą, że są wyższymi od ludzi pracowitych, jakby szerszenie wynosiły się nad pszczoły.

Zofia Tułodziecka

1850–1924

twórczyni pierwszych spółdzielni kobiecych

Mając 16 lat postanowiła, że zostanie krawcową. Ruszyła do Warszawy, aby tam uczyć się fachu. Po powrocie do Poznania założyła swoją własną pracownię krawiecką. Uważała, że kobiety mają prawo wybrać takie zajęcie, które im odpowiada, czy się to komuś podoba czy nie. Założone przez nią „Stowarzyszenie Personelu Żeńskiego w Handlu i Przemysle” pomagało kobietom nie tylko znaleźć pracę, ale też udzielało porad prawnych i wspierało na trudnym rynku.

Inteligentna kobieta [...], na każdym stanowisku znaleźć się potrafi – pozwólcie jej tylko być sobą.

Dobrawa ok. 930–977

polityczka, władczyni

Księżniczka czeska i polska księżna nazywana też „Matką chrzestną Polaków”, dla której Mieszko I porzucić miał 7 pogańskich żon. Jej małżeństwo z Mieszkiem I stało się gwarantem polsko-czeskiego sojuszu politycznego. To dzięki niej państwo polskiego księcia zaczęło liczyć się na arenie międzynarodowej, dotarła do niego cywilizacja i dworskie obyczaje. Była matką pierwszego króla Polski Bolesława Chrobrego i Świętosławy, królowej Wikingów.

Komentarz: Musiała podjąć niespokojne, niezwykłe, z pewnością trudne współżycie nową, nieznaną krainą.

Świętosława

ur. między 960 a 972, zm. po 1016

polityczka, władczyni

Na poły legendarna królowa duńska, szwedzka, norweska i angielska. Prawdopodobnie córka Mieszka I i Dobrawy. Jej nordycki przydomek to Sygryda Storråda, oznaczający *dumna*. Otrzymała go, gdy spaliła żywcem króla Haralda Grenske, który zaproponował jej małżeństwo. Była żoną Swena Widłobrodego i Eryka Zwycięskiego oraz matką królów Haralda Svenssona i Kanuta Wielkiego. Jest ważną postacią nordyckich sag, a jej tożsamość wciąż jest przedmiotem dyskusji.

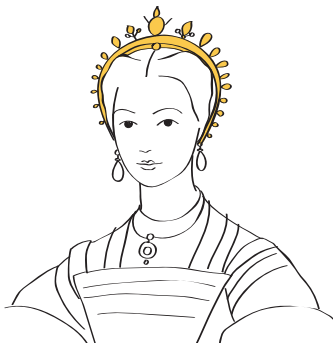
Anna Jagiellonka 1523–1596

polityczka, władczyni

Jedna z dwóch kobiet w historii koronowana na króla Polski. Dzięki jej staraniom powstał pierwszy stały most na Wiśle, najdłuższy w ówczesnej Europie. Po śmierci męża, Stefana Batorego, doprowadziła do elekcji swojego siostrzeńca Zygmunta III Wazy. Dokończyła budowę Kaplicy Zygmuntowskiej. Pomogła w odzyskaniu części tzw. sum neapolitańskich – pieniędzy należnych państwu. Była ostatnią władczynią z rodu Jagiellonów. Jej działania doprowadziły do rozkwitu handlu bałtyckiego.

Bona Sforza 1494–1557

polityczka, władczyni

Królowa Polski i Wielka Księżna Litewska. Pochodziła z możnego włoskiego rodu, a jej nauczyciel powiedział o niej *urodziłaś się, by rządzić mężczyznami*. W Polsce stworzyła silne stronnictwo polityczne i wywierała ogromny wpływ na rządy męża, Zygmunta Starego. Przez swoje ambicje i talent gospodarczy naraziła się szlachcie. Była jedną z najbardziej wpływowych królowych w polskiej historii oraz najbogatszych kobiet w swojej epoce.

*U was dukaty leżą na gościńcach, schylić się jeno, ażeby je zebrać. Nikt nie chce?
Tym lepiej dla mnie.*

Izabela Czartoryska

1746–1835

władczyni, pisarka, mecenaska

Niewiele brakowało a zostałaaby królową Polski! Była arystokratką. Po ślubie z księciem Adamem Kazimierzem Czartoryskim weszła do stronnictwa politycznego Familii. Czynnie angażowała się w życie polityczne m.in. w czasie obrad Sejmu Czteroletniego. Była pisarką, kolekcjonowała pamiątki historyczne i stworzyła pierwsze polskie muzeum w Świątyni Sybilli w Puławach, w którym chciała przedstawiać historię Polski od czasów najdawniejszych aż po upadek kraju.

Ojczyzno, nie mogłam Ciebie obronić, niechaj Cię przynajmniej uwiecznię.

Emilia Plater 1806–1831

kapitanka wojska, patriotka

Polska Joanną d'Arc i najstynniejsza z kobiet walczących. Była gorącą patriotką, świetnie wykształcona, potrafiła jeździć konno, strzelać i fechtować. W młodości inspirowała się wybitnymi kobietami – Bubuliną, legendarną Wandą czy właśnie Joanną d'Arc. Dowódczyni oddziału powstańców listopadowych. Do wojska dostała się w męskim przebraniu wraz z przyjaciółką Marią Prószyńską. Za zasługi otrzymała stopień kapitana Wojska Polskiego.

Dopóki Polska nie odzyszcze zupełnej swobody, postanowiłam być żołnierzem!

Joanna Żubr 1772 lub 1782–1852

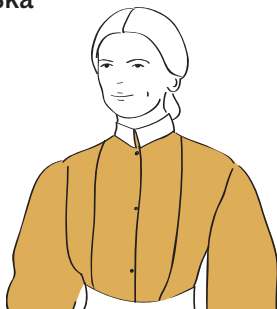
żołnierka, wojowniczka

Pierwsza kobieta odznaczona orderem Virtuti Militari, choć początkowo komisja odmówiła przyznania jej tego odznaczenia. Pierwsza kobieta służąca w wojsku polskim w stopniu sierżanta Armii Księstwa Warszawskiego. Wzięła udział w 17 bitwach i potyczkach w czasie wojen napoleońskich, a do wojska zaciągnęła się w... męskim stroju, podając się za młodszego brata męża. Gdy oszustwo wyszło na jaw pozwolono jej zostać, ale nie mogła od-tąd pobierać żołdu ani przydziałów żywności.

Ja nie dla pieniędzy, lecz o wyzwolenie ojczyzny walczyłam.

Maria Moczydłowska

1886–1969

polityczka, posłanka, nauczycielka

Jedna z pierwszych ośmiu posłanek w polskim parlamencie i jednocześnie pierwsza kobieta, która zabrała głos w sejmie. Dzięki jej staraniom wprowadzono ustawę o ograniczeniach w spożyciu i sprzedaży napojów alkoholowych, zwaną nieoficjalnie *lex Moczydłowska*. W sejmie poparła wniosek Zofii Moraczewskiej o objęcie instytucjonalną opieką dzieci potrzebujących pomocy, kilkakrotnie stosowała fortele, aby w ważnych sprawach głosować inaczej niż partia.

Prawo polityczne musi być stanowczo i wyrażnie ustalone jako równe dla kobiet i mężczyzn.

Anna Piasecka

1882–1922

polityczka, posłanka, pedagożka

Była jedną z ośmiu pierwszych posłanek w polskim parlamencie, ale swoje życie poświęciła walce z germanizacją. Zarówno przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości, jak i w czasie II wojny światowej z narażeniem życia prowadziła tajne nauczanie. We własnym domu założyła pierwsze polskojęzyczne przedszkole w Kwidzynie, w którym dzieci rozwijały się w duchu polskości. Aktywnie działała w Komitecie Plebiscytowym na Powiślu i Warmii.

Komentarz: Zawsze była postępową. Nie bała się przekraczania granic.

Stanisława Walasiewicz
(Stella Walsh)
1911–1980

biegaczka, sprinterka, olimpijka

Najszybsza biegaczka swojej epoki. Prawdopodobnie była osobą interplciową. Wszechstronna lekkoatletka – zdobyła dwa medale olimpijskie i ustanowiła 37 rekordów świata. Startowała w barwach polskich i amerykańskich i zwyciężała dla obu krajów ponad 5 tysięcy razy. Po zakończeniu kariery trenowała dziewczęta i zachęcała je do uprawiania lekkiej atletyki. Zginęła postrzelona, gdy nie pozwoliła złodziejom wyrwać sobie torebki.

Chcesz uprawiać sport? Zrób to. Ale nie rób tego jak dziewczyna. Nie rób tego jak chłopak. Rób to tak, jak ty chcesz to robić.

Helena Rubinstein

1872–1965

innovatorka, przedsiębiorczyni, mecenaska

Najbogatsza kobieta swojej epoki, urodzona w ubogiej żydowskiej rodzinie w Krakowie. Jako nastolatka wyjechała do Australii. Stworzyła tam i zaczęła sprzedawać krem do twarzy, według udoskonalonej receptury swojej mamy, który przyniósł jej sławę i pieniądze. Założyła sieć salonów piękności działającą na trzech kontynentach. Wprowadziła na rynek wiele nowych produktów. Uwielbiała sztukę oraz artystów, miała imponującą kolekcję dzieł, które można było oglądać m.in. w jej salonach.

Nic, tak jak praca, nie likwiduje zmarszczek na twarzy i umyśle.

Piotr Włast
(Maria Komornicka)
1876–1949

poetka, pisarka

Poetka młodopolska, która wybrała życie jako mężczyzna. Debiutowała literacko jako 16-latką i wkrótce zdobyła uznanie literackiego świata. Według legendy w wieku 31 lat spaliła wszystkie suknie i od tego czasu kazała się nazywać Piotrem Włastem (choć pseudonimu tego używała już wcześniej). Jej transformację uznano za obłąd – została odrzucona. Nie przestała jednak tworzyć, a jej poruszające wiersze wydane w całości dopiero w XXI wieku.

Dajeś mi dziwną duszę i dziwne ciało, bym się radowała szczęściem tajemniczym.

Simona Kossak 1943–2007

biolożka, przyrodniczka, ekolożka

Pochodziła z artystycznego rodu, ale wybrała własną drogę. Nie dostała się na aktorstwo ani historię sztuki, polonistykę rzuciła po roku, dopiero studiowanie biologii okazało się jej powołaniem. Przez 35 lat mieszkała w Puszczy Białowieskiej, w leśniczówce bez prądu i bieżącej wody. Kierowała Instytutem Badawczym Leśnictwa w Białowieży a w swoich książkach i audycjach przybliżała świat polskiej przyrody. Zaangażowana w działania na rzecz ochrony środowiska.

*Ziemia nie jest naszą własnością.
To my jesteśmy jej współlokatorami.*

Barbara Brukalska 1899–1980

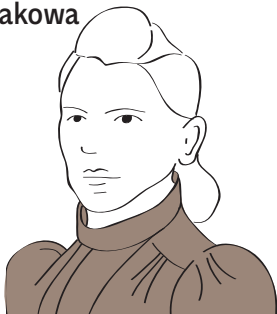

architektka, designerka, innowatorka

Pionierka architektury wnętrz i krajobrazu oraz nowoczesnego designu. Początkowo studiowała rolnictwo, ale przeniósła się na architekturę na Politechnice Warszawskiej, gdzie była jedną z pierwszych studentek. Wraz z mężem stworzyła jeden z najświetniejszych duetów modernizmu, który zrewolucjonizował kształt polskich osiedli. Stworzyła koncepcję nowoczesnej kuchni funkcjonalnej. W 1948 roku została pierwszą w Polsce profesorką architektury.

Gdy pytano, jak powinno być zaprojektowane krzesło, odpowiadała: *O tak!* I klepała się po pupie.

Franciszka Wilczakowa 1880–1963

polityczka, posłanka, społeczniczka

Była córką niepiśmiennego robotnika a została jedną z pierwszych ośmiu posłanek w polskim parlamencie. Weszła w skład Komisji Opieki Społecznej. W swojej pracy sejmowej upominała się o los najuboższych. Poglądami zdecydowanie wyprzedzała czasy, w których żyła – krytykowała bicie dzieci, ostrzegała przed szkodliwością smogu. Przez całą karierę polityczną utożsamiała się z ludem, do posłów zwracała się *wy*, gdy mówiła o ludziach używała słowa *my*.

*Chcę wypowiedzieć głos najbiedniejszych,
głos najmniejszych.*

Zofia Kielan-Jaworowska

1925–2015

naukowczyni, paleobiolożka

W czasie II wojny światowej ratowała Żydówki i została uhonorowana tytułem Sprawiedliwej Wśród Narodów Świata. Była jedną z najwybitniejszych polskich profesorek. Organizowała przełomowe wyprawy do Mongolii, w czasie których odkryto 20 gatunków dinozaurów, badała prymitywne ssaki, opublikowała ponad 220 artykułów naukowych. Została najważniejszą konsultantką Stevena Spielberga przy filmie „Jurassic Park”. Od jej imienia lub nazwiska nazwano dziesiątki rodzajów wymarłych zwierząt.

Intelekt – rewolucyjnie nowy czynnik powstały w wyniku ewolucji.

Magdalena Bendziszawska XVII/XVIII wiek

chirurgżka, cyruliczka, lekarka

Pierwsza kobieta w Polsce, która uzyskała tytuł chirurga a także pierwsza cyruliczka znana z imienia i nazwiska. Fachu uczyła się od męża – cyrulika kopalnianego, początkowo była jego asystentką a po odbyciu praktyki dołączyła do cechu cyrulików. Po śmierci męża przejęła jego zakład i uzyskała prawo wykonywania zawodu na mocy dyplomu króla Augusta II Mocnego. Jako lekarka wykonywała zabiegi chirurgiczne, dentystyczne i okulistyczne. Od 2011 funkcjonuje medal jej imienia.

Komentarz: Chirurg w swym rzemiośle doskonały.

Hanna Hirszfeld 1884–1964

lekarka, pediatrka, profesorka

Pochodziła z żydowskiej rodziny. Studiowała we Francji i w Niemczech. Gdy wybuchła I wojna światowa zrezygnowała z bezpiecznej posady i rozpoczęła pracę jako lekarka polowa w serbskiej armii. W czasie okupacji trafiła do getta, w którym również ratowała życia. Po wojnie współtworzyła Akademię Medyczną we Wrocławiu oraz założyła oddział Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego. Dzięki niej przeprowadzono pierwszą wymienną transfuzję krwi u noworodka.

Ludwika Maria Gonzaga

1611–1667

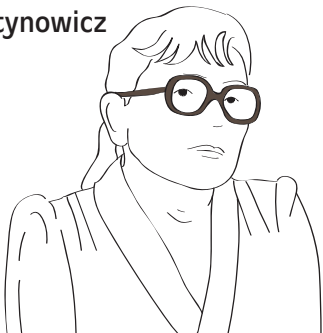
władczyni, reformatorka, mecenaska

Pochodziła z Francji i była żoną dwóch polskich królów – Władysława IV i Jana Kazimierza. Bardzo angażowała się politycznie – budowała sojusze dla Polski w czasie wojny ze Szwedami, a nawet osobiście stanęła na polu bitwy warszawskiej, by zagrzewać żołnierzy do walki. Sprowadziła do kraju zakony organizujące edukację dziewcząt, zapoczątkowała reformy państwowe, prowadziła pierwszy salon literacki, a także wprowadziła francuską modę na dworze.

Komentarz: Przewyższa wielką fortunę umysłem, umysł rozumem, rozum wszelką cnotą.

Anna Walentynowicz

1929–2010

polityczka, społeczniczka

Stała się legendą Solidarności i Kobiętą Roku 1980 według tygodnika Time. To jej zwolnienie z pracy stało się początkiem strajku, z którego wyrósł NSZZ Solidarność – największa siła opozycyjna w PRL. Była Polką ukraińskiego pochodzenia, pracowała jako robotnica. Była współzałożycielką Wolnych Związków Zawodowych i NSZZ Solidarność. Jej pozycja jako opozycjonistki była tak silna, że inwigilowało ją ponad 100 funkcjonariuszy SB. Usiłowano także doprowadzić do jej zabójstwa.

Broniąc jednego człowieka, każdy bronił swojej godności.

Wilhelmina Iwanowska 1905–1999

astronomka, profesorka, pionierka

Pionierka radioastronomii w Polsce, twórczyni Instytutu Astronomii w Toruniu. Odkryła, że wszechświat jest dwukrotnie większy, niż dotychczas sądzono. Przez całe życie badała gwiazdy. Mogła rozwijać swoją karierę w Stanach Zjednoczonych, jednak wolała pracować w Polsce. Była pierwszą kobietą w zarządzie Międzynarodowej Unii Astronomicznej. Założyła Toruńskie Centrum Astronomiczne PAN w Piwnicach koło Torunia i pozyskała dla niego teleskop Henry'ego Drapera.

Do lunet i teleskopów odnosiłam się jak do żywych, przyjaznych istot.

Sula Benet
(Sara Benetowa)
1906–1982

antropolożka, emigrantka, badaczka

Od dziecka fascynowała ją kultura ludowa. Przez całe życie badała tradycje i zwyczaje Słowian i Żydów oraz zgłębiała temat konopi. Jej praca magisterska była tak dobra, że zaproszono ją na stypendium do Stanów Zjednoczonych. Rozwijała się naukowo na Uniwersytecie Columbia, gdzie obroniła doktorat. W czasie II wojny światowej pracowała jako konsultantka Departamentu Stanu ds. Europy Wschodniej. Po wojnie prowadziła badania nad długowiecznością.

Od chwili mojego przyjazdu [...] trudno mi się powstrzymać od zbyt częstego „ach!”

Bronisława Wajs (Papusza)

1909–1987

pisarka, poetka

Romska pisarka, autorka utworów literackich w języku polskim i języku Polskiej Romy. Wysłała je w listach poecie Jerzemu Ficowskiemu, który, niekiedy znacznie ingerując w ich treść, przetłumaczył je na język polski i opublikował w formie poezji w prasie i trzech tomach pt. *Pieśni Papuszy* (1956), *Pieśni mówione* (1973) oraz *Lesie, ojczyzno moja* (1990). Autorka jedyne go romskiego świadectwa rzezi wołyńskiej. Jej utwory cechuje gawędowo-pieśniarska forma i pacyfizm.

*Niech rozum uczy się z mojej pieśni/ aby [ludzie]
nie chcieli wojny, aby zmiękło/ ich serce.*

Wanda Szmielew 1918–1976

matematyczka, wykładowczyni, profesorka

Twórczyni warszawskiej szkoły podstaw trygonometrii. Pracę naukową rozpoczęła już na studiach pierwszego stopnia. W czasie wojny zajmowała się tajnym nauczaniem, a także pracowała jako miernicza. Po wojnie wykładała w USA, gdzie obroniła doktorat. Pracowała w Instytucie Matematycznym PAN oraz na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie do śmierci była kierowniczką Zakładu Matematyki Elementarnej i Podstaw Geometrii. W swoich badaniach łączyła algebrę z geometrią.

Olga Boznańska 1865–1940

artystka, malarka, portrecistka

Jedna z najwybitniejszych polskich i europejskich malarek przełomu XIX i XX wieku. Jako kobiecie odmówiono jej studiowania na uczelni artystycznej. Prowadziła swoje słynne pracownie w Monachium i Paryżu, których stałymi mieszkańcami był także pies, ptaki i myszy. Osiągnęła mistrzostwo w dziedzinie portretów, które powstawały powoli w czasie kilkudziesięciu spotkań. Jej obrazy cudem przetrwały wojnę.

Obrazy moje wspaniałe wyglądają, bo są prawdziwe, są uczciwe, pańskie, nie ma w nich małostkowości, nie ma maniery, nie ma blagi.

Anna Maria Klechniowska

1888–1973

kompozytorka, pianistka, pedagożka

Urodziła się na Wołyniu a kształciła w Warszawie, Lwowie, Lipsku, Krakowie i Wiedniu. Przed wojną prowadziła własne kursy muzyczne. Była niezwykle wszechstronna. W swojej twórczości sięgała po motywy ludowe, tworzyła kompozycje dla dzieci, utwory orkiestrowe, kameralne, sceniczne a także muzykę baletową. Z jej *Szkoły na fortepian* uczyły się całe pokolenia polskich pianistek i pianistów. Kierowała sekcją muzyki dla dzieci przy Zarządzie Głównym Związku Kompozytorów Polskich.

Tamara Łempicka

1898–1980

artystka, malarka, ikona stylu

Światowej sławy malarka. Tworzyła w stylu art déco, mistrzyni portretu, ikona stylu życia i mody. W świat malarstwa wprowadziła Tamarę babcia, która zabierała ją często do Włoch. Na pierwszych swoich pracach używała męskiej formy nazwiska. Żyła i tworzyła w Paryżu, Los Angeles i Nowym Jorku. Była Żydówką, więc w 1938 roku wraz z mężem uciekła przed prześladowaniami do USA. Prochy artystki, zgodnie z jej wolą, zostały rozrzucone nad wulkanem Popocatepetl w Meksyku.

Maluję tych, którzy mnie inspirują i sprawiają, że wibruję.

Eugenia Piasecka-Zeylandowa 1899–1953

lekarka, chemiczka, bakteriolożka

Najwybitniejsza polska znawczyni i badaczka gruźlicy. Razem z mężem prowadziła badania nad szczepionką przeciwko tej ciężkiej chorobie. Prątki gruźlicy do eksperymentów przywiozła z Instytutu Pasteura w Paryżu. W 1928 roku w Poznaniu zorganizowała wraz z mężem pierwszy w Polsce punkt szczepień przeciwko gruźlicy. Dalszą pracę badawczą i karierę naukową przerwała II wojna światowa, w czasie której naziści zamordowali jej partnera w życiu i w pracy.

W Poznaniu zaszczepiliśmy od 1928 do 1939 r. za pomocą BCG [...] 13323 dzieci i 17000 dorosłych.

Elżbieta Zawacka
(Zo, Sulica, Zelma)
1909–2009

działaczka, konspiratorka, matematyczka

W czasie II wojny światowej – konspiratorka AK oraz emisariuszka z Warszawy do Londynu. Uznawana za jedyną kobietę wśród *cichociemnych*. Z fałszywymi dokumentami, przekraczała granice, przenosząc pieniądze i meldunki. Przyczyniła się do sformalizowania wojskowej służby kobiet. Po wojnie inwigilowana i więziona przez UB. W 2006 nadano jej stopień generała brygady. Matematyczka, profesorka nauk humanistycznych, wykładowczyni.

W 1939 roku myśmy zdążyły różnymi kursami przygotować do czynnego udziału w wojnie milion kobiet.

Józefa Franciszka Joteyko

1866–1928

psycholożka, fizjolożka, naukowczyni

Jedna z pierwszych i najbardziej znaczących europejskich naukowczyń przełomu XIX i XX w. Prekursorka interdyscyplinarnego i naukowego podejścia do rozwoju i psychologii dziecka. Badaczka inteligencji oraz procesów zmęczenia i bólu. Pierwsza kobieta – profesorka w Collège de France. W roku 1912 założyła w Brukseli Międzynarodowy Fakultet Pedagogiczny – pierwszą w Europie szkołę wyższą poświęconą nauce o dziecku. Propagatorka powszechnego i równego dostępu do edukacji.

Komentarz: Praca naukowa była w życiu Józefy Joteyko największą jej namiętnością.

Stefania Wilczyńska

1886–1942

pedagożka, społeczniczka, felietonistka

Pedagożka, wychowawczyni i działaczka na rzecz dzieci. Razem z Januszem Korczakiem od 1912 roku prowadziła w Warszawie Dom Sierot dla setki żydowskich dzieci. Była współautorką nowatorskich metod i rozwiązań w dziedzinie edukacji, wychowania i opieki, które oparte były na szacunku, godności i prawach dziecka oraz zasadach samorządności. W czasie wojny została zamordowana wraz z dziećmi i kadrą Domu Sierot w nazistowskim obozie zagłady w Treblince.

A jednak wielu jest takich, którzy dzieci nie dostrzegają.

Jadwiga Andegaweńska

1374–1399

władczyni, fundatorka

Od 1384 roku władczyni Polski. Dwa lata po koronacji poślubiła litewskiego księcia Władysława Jagiełłę, z którym rządziła przez 13 lat wielkim krajem, jako królowa Polski, najwyższa księżna Litwy i dziedziczka Rusi. Dyplomatka, mecenaska kultury i nauki, fundatorka szpitali, burs studenckich i kościołów. Zmarła po porodzie i śmierci jedynej córki. W testamencie swoje kosztowności przeznaczyła na odnowienie Akademii Krakowskiej. Święta Kościoła katolickiego.

Komentarz: (...) gwiazda Polaków, ich szlachetna królowa, ze świętego zaiste pochodziła rodu.

Krystyna Skarbek
(Christine Granville)
1908–1952

szpieżka, polityczka

Przed II wojną światową Finalistka konkursu Miss Polonia – w czasie wojny Agentka brytyjskich służb specjalnych. Brawurowo działająca szpieżka i kurierka. Znakomicie strzelała, jeździła konno i na nartach. Przemyciała raporty, kody radiowe i mikrofilmy. Zbierała informacje wywiadowcze, dzięki którym Brytyjczycy poznali datę ataku III Rzeszy na ZSRR. Wspierała polski ruch oporu. Pomagała polskim żołnierzom w ucieczce z obozów dla internowanych. Straciła życie po wojnie z rąk wielbiciela.

Jedyne, czego nie potrafiła zrobić z dynamitem, to zjeść go.

Irena Skłodowska-Curie 1897–1956

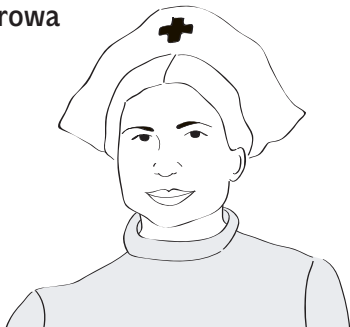

naukowczyni, polityczka

Od najmłodszych lat kształcona wszechstronnie m.in. przez najwybitniejsze umysły francuskiej akademii na czele z własną matką. Doktorat z fizyki obroniła w 1925 roku, a w 1935 roku, wraz z mężem otrzymała Nagrodę Nobla w dziedzinie chemii. Była pierwszą kobietą zasiadającą w rządzie francuskim. Objęła w nim stanowisko podsekretarza stanu ds. badań naukowych. Działała na rzecz pokoju na świecie oraz angażowała się w walkę o równouprawnienie kobiet.

Im dalej eksperyment jest od teorii, tym bliżej Nagrody Nobla.

Irena Sendlerowa 1910–2008

społeczniczka

Przed II wojną światową studiowała polonistykę i prawo, ale nie ukończyła ich. Pracowała w instytucjach opieki społecznej zajmując się kwestiami prawnymi, pomocą socjalną czy edukacją seksualną. Podczas wojny zaangażowała się w pomoc Żydom na terenie getta warszawskiego. Uratowała wiele żydowskich dzieci. Więziona przez gestapo, po wojnie zaangażowana w działalność na rzecz kobiet oraz przeciwko rasizmowi.

Wychowana byłam w duchu, że obojętna jest sprawa religii, narodu, przynależności do jakiejś rasy – ważny jest człowiek!

Ewa Łętowska 1940

prawniczka, naukowczyni, społeczniczka

Prawniczka specjalizująca się w prawie cywilnym, konstytucyjnym, prawach człowieka. Jako pierwsza objęła urząd Rzeczniczka Praw Obywatelskich w Polsce. Zasiadała przez 9 lat w Trybunale Konstytucyjnym. Nagrodzona m.in. przez Fundację Friedricha Eberta za działalność na rzecz praw człowieka, działaczka w najważniejszych międzynarodowych organizacjach broniących praw człowieka. Wraz z mężem twórczyni programów Polskiego Radio poświęconych muzyce poważnej.

Kobiety nie powinny przed mężczyznami dygać, bo to ustala stosunki między nimi.

Hanna Suchocka

1946

polityczka, dyplomatką, naukowczyni

Pierwsza polska kobieta – premierka, w latach 1992-1993. W okresie PRL-u związana z opozycją demokratyczną, a po transformacji zaangażowana w życie polityczne jako współzałożycielka Unii Demokratycznej (potem Unii Wolności). Była ministram sprawiedliwości i prokuratorką generalną, ambasadorką RP w Watykanie. Szanowana na arenie międzynarodowej, m.in. działająca w komisji weneckiej – instytucji strzegącej demokracji. Naukowo związana z Uniwersyteciem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W moim życiu publicznym uważałam, że należy poszukiwać tego co łączy, a nie tego, co dzieli.

Maria Wardasówna 1907–1986

sportowczyni, pisarka

Maria Wardasówna, dziewczyna z chmur, która udowodniła, że nieprawdziwe jest stwierdzenie „dziołchy się nie nadają”. Ta niepokorna dziewczyna ze Śląska Cieszyńskiego najpierw usiadła na rower, później na motocykl, aby w końcu usiąść za stery wymarzonego samolotu i w 1931 wznieść się w niebo i wygrać I Rajd Lotniczek dookoła Polski, zostając pierwszą śląską pilotką i otworzyć drzwi do swojej literackiej kariery.

A ja czuję, że lotnictwo to moja przyszłość, wypełniająca mi życie. Dlatego nie wyrzeknę się go nigdy.